

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ „КЛОКОЧЕВАЦ” за период од 2008. до 2012. године (резиме)

---

1. УВОД

Природно добро представља мешовита састојина букве, јеле са мечјом леском и другим врстама (*Corilo colurnae – Abieti – Fagetum Gaj.*) на брду Ком, сврстана у II категорију заштите (према Правилнику о категоризацији заштићених природних добара, Сл.гл.РС број 30/92), као природно добро од великог значаја као споменик природе „Клокочевац” (Уредба о заштити Споменика природе „Клокочевац”, Сл.гл.РС број 1/2000).

2. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ЗАШТИЋЕНОМ ПРИРОДНОМ ДОБРУ

Према члану 2. Уредбе Владе Републике Србије (Сл.гл.РС број 1/2000) који гласи: „Споменик природе „Клокочевац” ставља се под заштиту ради очувања мешовите шуме букве, јеле са мечјом леском и племенитим лишћарима прашумског карактера (*Corilo colurnae – Abieti – Fagetum Gaj.*) на локалитету Ком, на планини Повлан, као природни арборетум са 16 различитих врста дрвећа на малом простору”.

Споменик природе „Клокочевац” налази се у западној Србији у сливу реке Градца, на северној страни њеног развођа са Скрапежом.

Споменик природе „Клокочевац” је на подручју општине Косјерић, катастарске општине Дреновци и обухвата површину од 0,64 ха на катастарској парцели број 758/1 у државној својини.

3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗАШТИТЕ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ „КЛОКОЧЕВАЦ”

Природне вредности

У оквиру буково – јелових шума са мечјом леском, на планини повлену, забележена је релативно мала шумска површина „Клокочевац” која у правом смислу представља природни арборетум и исто је проучено од стране професора Др.Љ.Стојановића и професора Д.Б.Јовановића (1987. године).

Флористички састав

Споменик природе „Клокочевац” има изузетан значај и заштићена састојина представља природни феномен, што се најбоље види кроз флористички састав. Према Б. Јовановићу (1987) у спрату дрвећа налазе се следеће дрвенасте врсте:

Fagus moesiaca Czeczott – мезијска буква

Corilus colurna – мечја леска

Abies alba L. - јела

Ulmus montana With. – брдски брест

Fraxinus excelsior L. – бели јасен

Tilia parvifolia Mill. – ситнолисна липа

Tilia argentea Desf. – бела, сребрнаста липа

Carpinus betulus L. – граб

Sorbus torminalis L. – брекиња

Prunus avium L. – дивља трешња

Pyrus pyraeaster Borkh – дивља крушка

Acer pseudoplatanus L. – јавор

Acer platanoides L. – млеч

Quercus cerris L. – храст цер

Quercus petraea Matt Liebel – китњак

Malus silvestris L. Mill. – дивља јабука

4. ОПШТИ ЦИЉЕВИ, УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА

На споменику природе „Клокочевац” (према члану 4. Уредбе) установљава се режим I степена заштите којим се спроводе мере утврђене законом који уређује заштиту животне средине и обезбеђују научна истраживања, спровођење контроле и праћење стања популације биљних и животињских врста, прикупљање и анализа података о дендрометријским карактеристикама састојине и предузимање мера ради очувања њеног здравственог стања и виталности, васпитно-образовне активности и презентација.

На основу природних и створених вредности утврђују се следеће мере заштите:

Забрањује се:

- сеча стабала, кресање грана, ломљење грана, кидање лишћа, скидање и изношење стеље,
- намерно скидање коре дрвећа,

- уништавање бројева на прсној висини стабла,
- трасирање шумских влака у непосредној близини „Клокочевца”,
- уношење алохтоних врста,
- извлачење преломљених, изваљених и сувих стабала, уништавање биљног покривача,
- депоновање смећа,
- раљскопавање земље,
- ложење ватре,
- сакупљање семана и плодова,
- неорганизовани обилазак већег броја посетилаца.

Дозвољава се:

- обележавање споменика природе у складу са Правилником о обележавању заштићених природних добара (Сл.гл.РС бр. 30/92),
- поновно обројчавање стабала на целој заштићеној површини,
- уношење свих врста мерних инструмената које треба да садржи једна станица за изучавање микро климе,
- прављење и постављање дрвених кућица за птице,
- прилаз до споменика природе где је то најпогодније,
- организоване посете (студената, ученика, туриста) уз
- обавезно присуство стручног лица које води бригу о заштићеним природним добрима,
- све врсте научно-истраживачког рада уз претходну
- сагласност Завода за заштиту природе Србије и Министарства за заштиту животне средине.

У циљу спровођења мера заштите, уређења и презентације споменика природе „Клокочевац” неопходно је:

- обележити заштићено природно добро према Правилнику о обележавању заштићених природних добара (Сл.гл.РС бр. 30/92),
- редовно пратити промене које се могу десити на простору заштићеног природног добра,
- испратити живот сваког стабла и његов развој у даљем току живота,
- омогућити и оспособити адекватан прилаз до споменика природе у

- циљу редовних обилазака ове зајаднице која има научни и инструктивни значај.

Споменик природе се поверава на управљање Ј.П. „Србијашуме“, Ш.Г. „Ужице“ из Ужица који су уједно и корисници шумског подручја у оквиру кога се налази дати споменик.

5. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА

Чување и надзор

Чување и надзор, као део система управљања Резерватом установиће се на ефикасан начин – путем чуварске службе.

Уређење споменика природе

Јавно предузеће „Србијашуме“, Шумско газдинство Ужице ради спровођења мера заштите, уређења и презентације споменика природе „Клокочевац“, обавезно је да:

- обележи заштићено природно добро према Правилнику о начину обележавања заштићених природних добара (Сл.гл.РС бр. 30/92),
- омогући и оспособи адекватан прилаз до споменика природе у циљу редовних обилазака заштићеног природног добра,
- редовно пратити промене које се могу десити на простору заштићеног природног добра,
- прати развој сваког стабла које је обележено бројевима.

Сарадња са надлежним Министарствима

- Сарадња са надлежним и заинтересованим субјектима биће континуирано присутна као основа и метод рада. У том смислу, посебна пажња се усмерава на следеће сарадње:
- Програмска сарадња са осталим имаоцима Резервата у Србији
- Програмска сарадња са стручним установама (Завод за заштиту природе Србије, Завод за заштиту споменика културе и др.)
- Програмска сарадња са стручним и научним установама
 3 Програмска сарадња са планинарима, извиђачима, горанима, еколошким покретима и сл.
 3 Програмска сарадња са општинама.
- Сарадња са Републичким хидрометеоролошким заводом у циљу дефинисања могућности постављања метеолошке станице што је предвиђено Уредбом о заштити.

6. ИЗРАДА ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Стараоц је дужан да уради за ово заштићено природно добро следећу документацију:

- Програм заштите и развоја строгог резервата природе „Клокочевац” за период 2008. – 2012. година (за програм су претходно добијени услови заштите природе и животне средине од Завода за заштиту природе Србије од 11.07.2007. год. број ОЗ- 1580/2), који је усаглашен са важећом законском регулативом, Просторним планом, Водопривредном основом, шумским, ловним другим основама и програмима.
- Годишњи програм заштите и развоја који се ради сваке године и садржи задатке и послове који се реализују у текућој години, динамику њиховог извршења и висину потребних средстава (годишњи програм усваја Управни одбор предузећа „Србијашуме” исти се доставља Министарству заштите животне средине).
- Извештај о реализацији годишњег програма заштите и развоја, доноси се до 15. децембра текуће године.
- Акт којим се уређују правила за спровођење режима заштите, начин и услове кретања и боравка посетиоца, постављање информативних и других ознака, мере заштите приликом обављања научних истраживања и извођења истражних радова и посебне забране и ограничења у спровођењу режима заштите. Акт којим се регулишу напред наведена питања је Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби споменика природе „Клокочевац”, усваја га Управни одбор и сагласност које даје Министарство заштите животне средине.

7. ИСТРАЖИВАЊЕ, ЕДУКАЦИЈА И ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Истраживања имају за циљ успостављање система савременог управљања заштићеним природним добром и стварање научно стручне и информативно-документационе основе о стању и вредностима природног добра, на бази којих ће се моћи дефинисати даље мере заштите, услови и начин коришћења Резервата

Поред научних истраживања споменик природе "Клокочевац" биће и предмет посете екскурзија ученика средњих шумарских школа и студената Шумарског факултета, односно Биолошког факултета и других стручних и научних организација.

Презентација заштићеног природног добра биће на терену у виду информативне табле, односно пропагандном писаном материјалу – публикацији о заштићеним природним добрима о којима се стара, односно управља Јавно предузеће "Србијашуме".

8. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Према члану 8, Уредбе о заштити споменика природе "Клокочевац", средства за заштиту и развоју обезбеђују се из прихода остварених обављањем делатности предузећа, из средстава у буџету Републике Србије и из других извора у складу са законом.

У табеларном прегледу приказан је оквирни план неопходних финансијских средстава за реализацију радова на споменику природе "Клокочевац", у периоду 2008. – 2012. годину. Стараоц од планираних 499.300,00 динара обезбедиће око 60%, а око 40% средстава из буџета Републике Србије.

9. ПРИМЕНА ПРОГРАМА

Средњорочни Програм заштите и развоја споменика природе за период од 2008. – 2012. године разрађиваће се и спроводити кроз Годишње програме одржавања, заштите и развоја у којима ће се планирати радови и њихова динамика извршења са акцентом на:

- очување и заштиту ЗПД
- уређење ЗПД
- спровођење мера заштите флоре, фауне и вегетације
- израда планске документације
- презентација.

Годишњим програмом обухваћена су и финансијска средства за реализацију планираних радова.